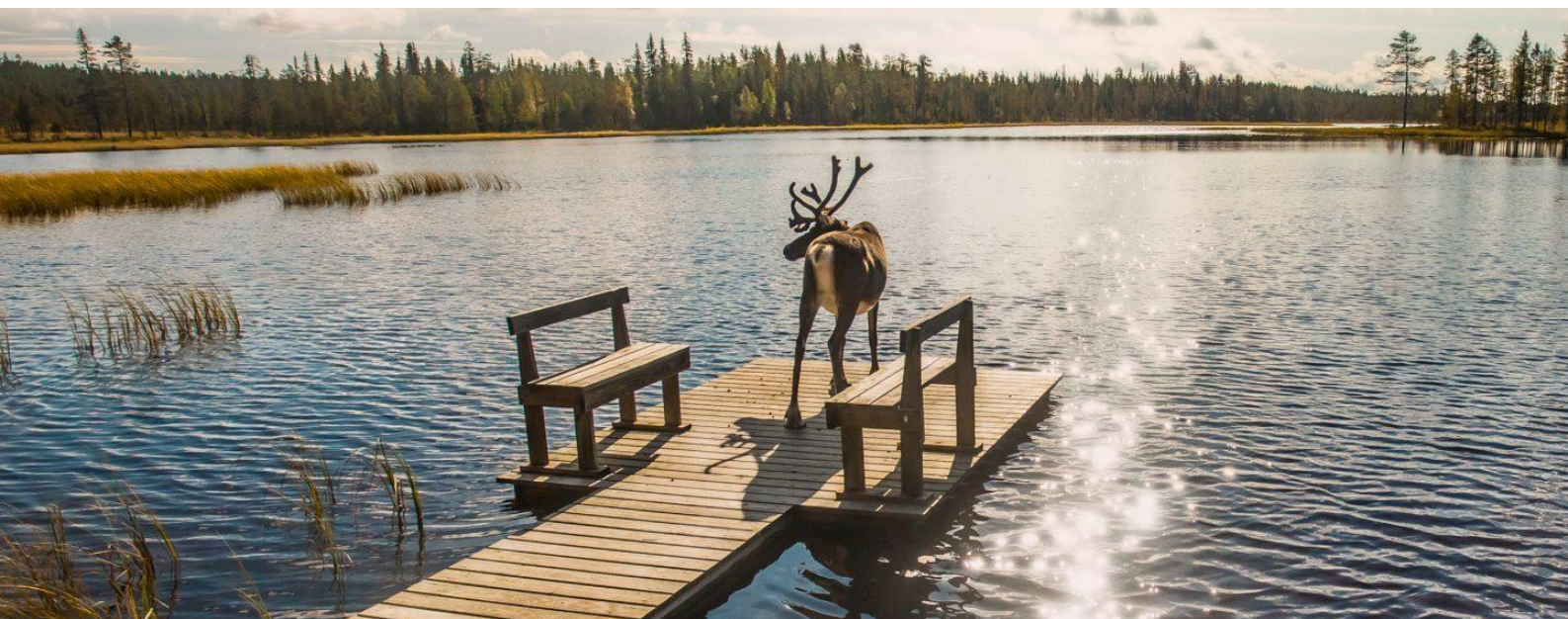

Sallan kuntastrategia 2022-2025

Kv 26.9.2022 § 42

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
1.1 Perustiedot Sallasta	3
1.2 Kuntastrategian uudistamisen taustaa	4
1.3 Sallan kunnan nykytila ja toimintaympäristön tarkastelu	5
1.4 Sallan kunnan visio	5
2. Sallan kunnan keskeiset strategiset painopisteet	6
2.1 Laadukkaasti järjestetyt ja tuotetut palvelut vahvana osana hyvinvoivaa kuntaa	7
2.2 Kattavasti tarjotut osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kuntalaisille	7
2.3 Kansainvälisyyden kehittäminen kestävästi	8
3. Strategisten tulosten saavuttaminen ja toiminnan seuranta	9

1. Johdanto

Alkaneella valtuustokaudella yhteisömme ottaa uuden, tulevaisuuden Sallan askelmerkit. Tässä työssä tulee kaikkien tahojen ja kuntalaisten panos ottaa käyttöön. Kunta joka kykenee uudistumaan ja uudistamaan, luomaan uutta elinvoimaa, pärjää tulevaisuudessa. Haluan, että Salla on näiden menestyvien kuntien joukossa.

Kunnan tehtävät ja painopistealueet muuttuvat sote-uudistusten myötä. Sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät vuoden 2023 alusta uudelle Lapin hyvinvointialueelle. Hyvinvoivan ja taloudellisesti menestyvän kunnan tärkeimmäksi tehtäväksi jää elinvoiman vahvistaminen. Tämä työ ei ole pelkkää elinkeinopolitiikkaa. Se pitää sisällään kaikki kunnalle sosiaali- ja terveyspalvelujen jälkeen jäävät tehtävät ja toiminnot. Varhaiskasvatuspalvelut, peruskoulu ja lukio, liikunta- ja nuorisopalvelut, kirjasto- ja kulttuuripalvelut, kansalaisopisto, tekniset palvelut, asuntopalvelut, kaavoitus ja monet muut kuntalaisten arkeen ja viihtyvyyteen liittyvät asiat ovat elinvoimaisen kunnan tukipilareita.

Meidän tulee sallalaisina päättäjinä yhdessä koko yhteisön, kuntalaisten, yrittäjien, yhdistysten ja järjestöjen kanssa huolehtia siitä, että Salla on hyvä paikka asua, elää, tehdä työtä ja yrittää. Tämä hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämisen tavoite on jo nyt painopisteenä. Tulevissa talousarvioissa ja toiminnassa vaaditaan konkreettisia toimenpiteitä. Tuetaan laadukkailla palveluilla sekä vanhusten että perheiden hyvinvointia, kotona asumista ja selviytymistä arjessa. Yhteistyön tulee olla saumatonta hyvinvointialueen kanssa ja tehtävämme on edunvalvonnalla huolehtia, että Sallassa on jatkossakin hyvät sotepalvelut. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen jää kunnan tehtäväksi. Tässä työssä kylä- ja muut yhdistyksemme ovat oivia kumppaneita.

Vahvistetaan kuntalaisten hyvinvoinnin kannalta keskeistä eli taloudellista turvaa. Työpaikat, olemassa olevat ja uudet ovat keskiössä. Työvoiman saannin merkitys kasvaa entisestään. Yritysten kanssa tehtävä yhteistyö, panostaminen ammatilliseen- ja korkeakoulutukseen sekä jo nyt laadukkaan ja tunnustetun kansainvälisen koulutuksemme vahvistaminen kiinteästi yritysrajoitusten toimien. Näillä toimilla Salla erottautuu ja erikoistuu. Kunnan rooli työllistämässä muuttuu olennaisesti TE-24 uudistuksen myötä. Tehdään tämä työ kiitettävästi, vahvistetaan elinkeinon edistämistä ja yritysten toimintaedellytyksiä sekä uusien investointien, rakentamisen ja työpaikkojen syntyä.

Elinkeinorakenteemme on monipuolinen ja vahvuuksia löytyy eri puolilta kuntaa. Luonto, luonnonvarat, erämaisuus ja arktinen sijaintimme, sallalainen aitous ja sinnikkyys perinteisine elinkeinoineen sekä kansainvälisyys. Näistä kumpuaa elinvoimamme. Palvelurakenteemme on jo nyt hyvä ja sitä tulee kehittää tukemaan vahvuusiamme ja elinvoiman kasvua. Mittavat hallinnolliset ja toiminnalliset uudistukset tulee tehdä niin, että ne turvaavat Sallalle ja sallalaisille hyvän tulevaisuuden. Tämä työ meidän tulee kaikkien tehdä yhdessä, rakentaa yhdessä tulevaisuuden Salla.

Erkki Parkkinen kunnanjohtaja

1.1 Perustiedot Sallasta

Salla on viihtyisä, historialtaan rikas ja erämainen kunta napapiirin pohjoispuolella. Kunta on perustettu alun perin vuonna 1857 Kuolajärvinimisellä ja nimi muutettiin Sallaksi vuonna 1936. Sallan maisemat ja luonto, alkaen eteläosassa sijaitsevasta Oulangan kansallispuistosta muuttuen pohjoista kohti mentäessä vähitellen Tuntsan tunturimaastoksi, luovat erinomaiset puitteet eri virkistys- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksille. Uusi vuoden 2022 alussa perustettu Sallan kansallispuisto täydentää hienosti tätä kokonaisuutta.

Kunnan elinkeinorakenne on vuosikymmenten saatossa muuttunut maatalousvaltaisesta palveluelinkeinoihin painottuvaksi. Palvelut työllistävät tällä hetkellä yli 70 % työssäkäyvistä väestöstä.

Sallan pinta-ala on 5872 km², josta maa-pinta-alaa 5730 km² ja vesistöjä 142 km². Sallan kunnassa oli 3 415 asukasta vuoden 2021 lopussa, jolloin asukastiheys oli 0,58 asukasta/km². Asukkaat ovat jakaantuneet kuntakeskuksen ja sivukylien alueelle. Sallan kunnan rakennuskanta on pientalovaltaista. Salla on osa Itä-Lapin seutukuntaa ja sen naapurikuntia ovat Kemijärvi, Pelkosenniemi, Posio, Savukoski ja Kuusamo.

Sallan kunnan palvelut ovat monipuoliset, tarjoten hyvinvointia ja huolenpitoa kaikille elämän vaiheille. Palveluiden keskus sijaitsee Sallan kirkonkylällä, mutta myös sivukylien asukkaat on huomioitu kunnan palveluverkostossa. Kunnan erityispiirteitä ovat huomattavan pitkät etäisyydet kunnan sisällä sekä väestön jakaantuminen hyvin tasaisesti koko kunnan alueelle. Pitkät etäisyydet asettavat palveluiden järjestämiselle monia muita kuntia haasteellisemmän ympäristön.

1.2 Kuntastrategian uudistamisen taustaa

Kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista.

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määrittellä sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Kuntastrategian ottamisesta huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa säädetään Kuntalain 110 §:ssä. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudella.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
- 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet; 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Sallan kunnan voimassa oleva kuntastrategia on valmistunut vuonna 2017. Voimakkaasti ja nopeasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää kuntastrategian päivittämistä. Yhteiskuntarakenteiden muutokset mm. soteuudistuksen muodossa edellyttävät kunnan toimintojen uudelleenjärjestämistä. Samoin väestörakenteen muutos näkyy Sallassa monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden lisääntymisenä.

Monipuolisten palvelujen säilyttäminen on Sallassa tärkeää. Digitalisaation kehittyminen voi olla avuksi, vaikka se muuttaa perinteisiä käsityksiä palveluiden järjestämisestä. Palvelujen tuottajan ja vastaanottajan fyysinen välimatka saattaa olla pitkä, mutta saavutettavuus voi olla parempi kuin aikaisemmin. Toimivien tietoliikenneyhteyksien merkitys korostuu digitalisaation myötä.

Ympäröivä luonto ja luonnonvarat ovat olennainen osa Sallaa. Vaikka ympäristölainsäädäntö tiukkenee, ympäristöystävällinen ja lähituotantoajattelu voimistuu. Luonnon ja puhtauden (ilma, vesi, maaperä) säilyttäminen korostuvat Sallassa elinkeinojen näkökulmasta. Uusiutuvien energiaratkaisujen ja ympäristöteknologian liittyvien uusien innovaatioiden kehitys jatkuu, mikä luo suotuisan ympäristön uudentilaisille elinkeinoille.

1.3 Sallan kunnan nykytila ja toimintaympäristön tarkastelu

Salla on luonnonvaroiltaan rikas, erämainen ja kansainvälinen matkailukunta arktisella alueella. Kunnassa on vahvat peruselinkeinot maa-, metsä- ja porotalous sekä muut luonnontuotteet. Kunta järjestää ja tuottaa pääosin omana toimintana laadukkaita lakisääteisiä ja vapaaehtoisia palveluita kuntalaisille, matkailijoille ja yrityksille. Vahvan matkailun ansiosta yksityinen palvelurakenne on monipuolinen. Kunnan palvelutuotannossa haasteina ovat ikärakenne ja harva asutus. Matkailussa ja muussa elinkeinotoiminnassa heikko saavutettavuus on suurin yksittäinen kehittämisen kohde. Sekä kunnalla ja muilla julkisilla toimijoilla, että yksityisillä yrityksillä osaavan työvoiman saatavuuden merkitys korostuu entisestään.

Poliittinen näkökulma	<ul style="list-style-type: none"> • Sote-uudistuksen myötä kuntien tehtävät muuttuvat, painopisteen siirtyessä elinvoimaisuuteen • Kuntien tehtävät vähenevät, kun sote ja pelastustoimi hyvinvointialueen järjestämisvastuulla • Valtion tehtävistä siirretään TE-palvelut kunnille • Turvallisuustilanne akuutti Euroopassa johtuen Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan
Taloudellinen näkökulma	<ul style="list-style-type: none"> • Sote-uudistuksen myötä valtionosuusjärjestelmän ja verotulojen jaon muutos, joilla vaikutuksia kunnan talouteen • Valtion heikko taloustilanne vähentää tukitoimia ja samanaikaisesti kiristää veroja ja maksuja • Kuntien talouden ennustettavuutta toisaalta selkeyttää sote kustannusten siirtyminen hyvinvointialueelle • Suuret ikäluokat investoivat Sallaan • Maatalouden tukipolitiikan ongelmat luovat epävarmuutta maatalouselinkeinoihin ja vaikuttavat siten välillisesti kunnan talouteen • Energiaomavaraisuuden vahvistuminen tukee metsätaloutta ja tuulivoimahankkeita
Sosiaalinen näkökulma	<ul style="list-style-type: none"> • Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys lisääntyvät • Yksilöllisyys ja yksilökeskeisyys korostuvat, toisaalta yhteisöllisyyden merkitys kasvaa • Väestön ikääntyminen asettaa haasteita mm. työvoiman saatavuuteen
Teknologinen näkökulma	<ul style="list-style-type: none"> • Digitalisaation kautta erilaiset sähköiset palvelut lisääntyvät ja palveluiden saatavuus paranee • Tietoliikenneyhteydet korostuvat ja kehittyvät • Etätö ja -yrittäminen lisääntyvät • Sähköisten palveluiden haavoittuvuus • Palvelun tuottaja ja vastaanottaja etääntyvät
Ympäristönäkökulma	<ul style="list-style-type: none"> • Ympäristölainsäädäntö tiukentuu. Samanaikaisesti ympäristöystävällinen ja lähituotanto ajattelu voimistuvat • Jätteiden lajittelu, kierrätys ja hyötykäyttö kasvavat • Luontoympäristön ja puhtauden (ilma, vesi ja maaperä) säilyttäminen korostuvat Sallassa elinkeinojen näkökulmasta • Uusiutuvien energiaratkaisujen ja autoilun sähköistymisen kehitys jatkuvat

Kuva 1: Sallan kunnan toimintaympäristön tarkastelu

1.4 Sallan kunnan visio

Salla – kaukana kaikesta, lähellä sinua – yhdessä enemmän elinvoimaa

Sallan kunta on asettanut tavoitteekseen olla elinvoimainen kunta kuntalaisiaan varten. Sallan kunta järjestää ja tuottaa palveluita ja elämisen edellytyksiä ihmisten hyvinvoinnin ja yritysten elinvoimaisuuden mahdollistumiseksi.

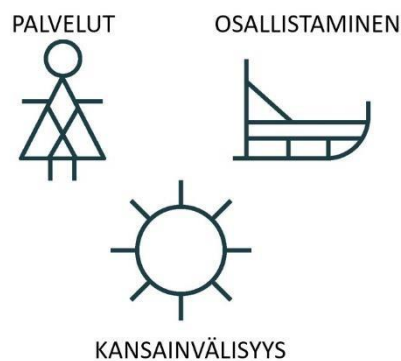
Sallan kunnan visiossa korostuvat arktinen ainutlaatuinen sijainti, ihminen ja hyvinvointi sekä verkostomainen yrittäjyys ja yhteistyö. Visionsa mukaisesti Sallan kunta haluaa mahdollistaa palveluillaan asukkaalleen ja yrityksille turvallisen ympäristön kasvaa ja kehittyä, asua, tehdä työtä ja yrittää sekä toteuttaa liiketoimintaa. Yhteisen tekemisen kautta Sallassa on elämää ja elinvoimaa.

2. Sallan kunnan keskeiset strategiset painopisteet

Sallan kunta on tunnistanut toimintaympäristöstään mahdollisuuksia ja uhkia sekä omasta toiminnastaan vahvuuksia ja heikkouksia. Strategisilla painopistevalinnoilla Sallan kunta pyrkii hyödyntämään mahdollisuudet ja vahvuudet sekä varautumaan uhkiin ja vahvistamaan heikkouksia.

Sallan kunnalle on omaleimaista kunnan kyky toimia lähellä kuntalaisiaan. Sallassa halutaan toimia yhdessä, toisiaan tukien ja auttaen. Kunnalla on merkittävä rooli, kun luodaan aktiivisen ja yritteliään elämisen edellytyksiä ja tuetaan yksilöitä. Nämä ovat kantavia perusteita Sallan kunnan strategisten painopisteiden valinnoille.

Sallan kunnan strategiset painopisteet ovat:

1. Laadukkaasti järjestetyt ja tuotetut palvelut vahvana osana hyvinvoivaa kuntaa
2. Kattavasti tarjotut osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kuntalaisille
3. Kansainvälisyyden kehittäminen kestävästi

Strategisiin painopisteisiin panostaminen tuottaa mm. seuraavia vaikutuksia:

- syntyvyyden ja asukasluvun kasvu, huoltosuhteen paraneminen
- työpaikkojen lisääntyminen, kunnan tulopohjan vahvistuminen
- palveluiden tuottaminen on taloudellisempaa ja tehokkaampaa sekä
- yleinen turvallisuus paranee.

Sallan kuntastrategia muodostaa kunnan toiminnoille kehittymisen suuntalinjat. Strategiset painopisteet ovat tarkoituksellisesti väljiä, mahdollistaen tarkoituksen mukaisten kehittämisen toimenpiteiden toteuttamisen.

Arjen peruspalvelut ja -toiminnot ovat tarkoituksellisesti irrotettu kuntastrategiasta osaksi talousarviota ja taloussuunnitelmaa.

Strategisia tavoitteita tarkastellaan kokonaisuutena. Tavoitteiden toteuttamiseksi Sallan kunta tekee vuosittain toimenpidesuunnitelman talousarvion valmisteluun.

2.1 Laadukkaasti järjestetyt ja tuotetut palvelut vahvana osana hyvinvoivaa kuntaa

Sallan kunta keskittyy asukkaiden hyvinvointiin ja viihtyvyyteen sekä yrittäjäystävälliseen toimintaympäristöön järjestämällä ja toteuttamalla kunnan vastuulla olevat palvelut.

Sallan kunnassa on viihtyisä, pienen paikkakunnan asuinympäristö ja yritysten sekä yhdistysten toimintaympäristö. Kunnan tarjoamat palvelut rakentuvat osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön ja kumppanuuksien varaan.

Soteuudistus luo kunnalle mahdollisuuden keskittyä entistä laadukkaampien palveluiden tuottamiseen kuntalaisille ja yrityksille. Sallan kunta haluaa varmistaa laadukkaiden palveluiden saatavuuden uudistuksen murrosvaiheessa ja sen jälkeen.

Sallan kunta haluaa profiloitua luonnonläheisenä paikkakuntana, jossa laadukkaasti järjestetyt ja tuotetut palvelut sekä turvallinen elin- ja toimintaympäristö luovat kestävän perustan asua ja yrittää.

Strategisen painopisteen tavoitteet

Strategiselle painopisteelle on asetettu seuraavat tavoitteet:

- Hyvä toiminta- ja asuinympäristö
- Monipuoliset palvelut
- Hyvinvoinnin ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen sekä kuntalaisten osallistaminen
- Palvelut tuotetaan taloudellisesti, tehokkaasti ja laadukkaasti
- Osaavan työvoiman saaminen

2.2 Kattavasti tarjotut osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kuntalaisille

Sallan kunnassa on monipuoliset kuntapalvelut ja toimiva infrastruktuuri. Kuntalaiset kokevat asumisen Sallassa olevan turvallista. Kyläalueet ovat eläviä ja ympäröivä luonto tarjoaa luontaisia virikkeitä. Sallalla on vahva paikallinen identiteetti. Edellä mainitut asiat ovat vahvuuksia, joiden päälle on luontevaa rakentaa yhteisöllisyyttä lisääviä tekijöitä, jotka kasvattavat kuntalaisten hyvinvointia.

Kunta on olemassa vain kuntalaisiaan varten. Kuntalaiset tekevät elinvoimaisen kunnan. Kuntalaisina niin ihmisillä, kuin yrityksilläkin sekä kolmannella sektorilla on omat merkittävät roolinsa. Sallassa on todettu, että elinvoimaisuus ja hyvinvointi muodostuvat aktiivisen, yhteisen tekemisen ja osallistumisen kautta.

Strategiseksi painopisteeksi valikoitui kuntalaisten haastaminen, motivoiminen ja tukeminen osallistumaan ja vaikuttamaan. Sallan kunta haluaa vahvistaa edellytyksiä kuntalaisten aktiiviseen omaehtoiseen tekemiseen ja ihmisten tukemiseen. Kaikessa toiminnassa ja palvelutuotannossa mahdollistetaan joustava osallistuminen ja vaikuttaminen. Jokaisella sallalaisella tulee olla mahdollisuus osallistua omien kykyjensä ja mahdollisuuksiensa mukaisesti yhteisen elinvoimaisen kunnan tekemiseen.

Strategisen painopisteen vaikutukset näkyvät ihmisten ja yritysten arkea tukevissa kuntapalveluissa.

Strategisen painopisteen tavoitteet

Strategiselle painopisteelle on asetettu seuraavat tavoitteet:

- Vaikuttamismahdollisuuksien sujuvuus
- Demokratian vahvistaminen
- Asukkaat, yritykset ja vieraan kokevat aidosti pystyvänsä vaikuttamaan toiminta- ja palveluympäristöönsä

2.3 Kansainvälisyyden kehittäminen kestävästi

Sallan kunnassa on puhdas luonto ja sille perustuvat laadukkaasti tuotetut elämyspalvelut. Monipuolinen luonnonvaroihin perustuva elinkeinorakenne, mm. maa-, metsä- ja porotalous, turve, mineraalit ja luonnontuotteet sekä tuulivoima luovat edellytykset yrittämiselle ja työntekeemiselle.

Kansainvälisyys on osa arkea. Salla on kansainvälinen matkailukohde, jonka vahvuuksia ovat mainitun puhtaan luonnon ja elinkeinotoiminnan lisäksi arktinen sijainti ja kansainvälinen rajanylityspaikka. Sallaan on muodostunut kansainvälistä osaamista matkailuun, koulutukseen ja logistiikkaan. Matkailun kehitysnäkymät ovat myönteiset. Sallalaisille matkailutoimijoille myönnettyt sertifikaatit vastuullisen matkailukohteen kehittämisestä sekä Sallan kansallispuiston avaaminen kertovat panostuksesta kestävä matkailun kehittämiseen.

Pohjoisen Suomen biohankkeilla on myönteinen vaikutus Sallan asemaan.

Sallan lukio on kansainvälisesti profiloitunut vahvalla kansainvälisen koulutusyhteistyön osaamisella. Sallan kesälukio saa opiskelijoita useista eri maista. Lisäksi kehitetään ammatillista ja korkeakoulutusta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Strategisen painopisteen vaikutukset kumpuavat Sallan kunnan elinvoimaisuutena kansainvälisessä toimintaympäristössä. Salla on kansainvälisesti vetovoimainen kestävä matkakohde ja houkutteleva opiskelupaikkakunta.

Strategisen painopisteen tavoitteet

Strategiselle painopisteelle on asetettu seuraavat tavoitteet:

- Kansainvälisten ja kotimaisten matkailijoiden määrän kasvattaminen ympärivuotisesti ja palvelutuotteiden laadun nostaminen
- Kansainväliset investoinnit
- Kansainvälisen koulutuksen kehittäminen

3. Strategisten tulosten saavuttaminen ja toiminnan seuranta

Tulosten saavuttaminen

Kunnanvaltuusto päättää vuosittain talousarvion käsittelyn yhteydessä kunnan strategiset linjaukset kuntastrategian mukaisesti.

Kunnanhallitus ja kunnanjohtaja huolehtivat strategisten linjausten operatiivisesta toiminnasta, toimenpiteiden valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kunnanhallitus ja kunnanjohtaja määrittävät vuosittaiset toiminnalliset tavoitteet kunnanvaltuuston strategisten linjausten mukaisesti sekä hyväksyvät toimenpidesuunnitelman.

Kunnan konserniyhtiöt laativat kuntastrategiaan pohjautuen omat tavoitteensa, jotka kuvataan vuosittain kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa.

Toimialajohtajat laativat vuosittain oman vastuualueensa toimenpidesuunnitelman kuntastrategian linjausten mukaisesti.

Jokainen kunnan palveluksessa oleva pyrkii omalta osaltaan saavuttamaan tulosityksikölleen asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Toiminnan seuranta

Kunnanvaltuusto toteuttaa vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä strategisen tarkastelun, jossa arvioidaan strategista kehittymistä ja tulosten saavuttamista.

Kuntastrategian uudistamisen tarkastelu tehdään neljän vuoden välein tai tarvittaessa mikäli vallitsevat olosuhteet sitä edellyttävät.

Kunnanhallitus ja kunnanjohtaja raportoivat kunnanvaltuustolle strategisten tulosten saavuttamisesta vuosittain.

Vastuualueiden toimialajohtajat raportoivat kunnanjohtajalle tarvittaessa strategisten toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Toimialajohtajat ja esimiehet käyvät säännöllisesti läpi työntekijöiden kanssa strategisten tavoitteiden toimenpiteiden toteutumista ja ohjaavat normaalin työnohjauksen kautta työntekijöitä.